

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

1943

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΣΤΑΔΙΟΥ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

σύγκριτα μεγαλύτερο θὰ εἶναι τὸ κέρδος πού θ' ἀποκομίσει ἡ δημοτικὴ ἀπὸ τὴν καλλιέργειά της καὶ σὲ κύκλους πού δὲν ἔχει ὡς τὴν ὥρα καταχτήσει. Γιατί ἂν μπορῆ σήμερα νὰ εἰπωθῆ — πού κι' αὐτὸ μπορεῖ εὐλόγα νὰ ἀμφισβητηθῆ ἐν μέρει — πὼς ἡ λογοτεχνικὴ δημοτικὴ βρῆκε τὴν ὀριστικὴ της σχεδὸν ἐκφράση, δὲν ἰσχύει τὸ ἴδιο πρᾶγμα γιὰ τὴν ἐπιστημονικὴ δημοτικὴ, τὴ δημοτικὴ πού χρησιμοποιεῖται στὰ ἐπιστημονικὰ δημοσιεύματα. Ἡ γλῶσσα αὐτὴ ἐν πρώτοις ἔχει νὰ παλέψῃ μὲ τὴν ξηρότητα ἢ καὶ τὴ στεριότητα καμμιά φορά καὶ τοῦ δημοτικιστῆ ἀκόμη ἐπιστήμονα, πού, ἐπειδὴ δὲν εἶναι λογοτέχνης, δὲ θὰ εἶναι πάντα σὲ θέση νὰ δώσει στὴ γλῶσσα τοῦ καλαισθητοῦ μορφή. Ὑστερα, καὶ στὸν πῶ καλλιτεργημένο πνευματικὰ καὶ αἰσθητικὰ ἐπιστήμονα, θὰ προβληθοῦν ἄπειρα ζητήματα μεγαλύτερης ἢ μικρότερης σημασίας, πού θὰ χρειαστῆ προσπάθεια καὶ μόχθος γιὰ νὰ βροῦν τὴ λύση πού χρειάζεται. Καὶ μὲ τὴ λύση πού θὰ δοθῆ καλλιτεργεῖται καὶ προκόβει ἡ ἐπιστημονικὴ μας γλῶσσα, πού γι' αὐτὴν κυρίως πρόκειται. Ὁ δημοτικιστὴς ἐπιστήμονας θὰ χρειαστῆ νὰ ἀντιμετωπίσῃ, ἐκτός ἀπὸ ὀρισμένα μικροζητήματα τυπικοῦ πού δὲν προβάλλουν πάντα στὸ ἔργο τοῦ λογοτέχνη, — ἀκριβῶς ἐπειδὴ ὁ λογοτέχνης περισσότερο δουλεύει στὸν κύκλο τῆς πραγματικῆς ζωῆς κι' ὄχι τῆς θεωρίας, — καὶ τὸ ζήτημα τῶν ἐπιστημονικῶν ὄρων, ἂν δηλαδὴ καὶ τότε θὰ πρέπῃ νὰ μείνουν ἀθιχτοὶ ἢ τροποποιημένοι οἱ καθαρηνουσιάνικοι ἢ ξενικοὶ ὄροι καὶ τότε θὰ χρειαστῆ νὰ δημιουργηθοῦν νέοι. Κι' ἀκόμη, πὼς θὰ δημιουργηθοῦν οἱ ὄροι αὐτοὶ γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ σταθοῦν βιώσιμοι καὶ νὰ ἐπιβληθοῦν. Ἐπίσης, γιὰ μᾶς πού σ' ὅλα δυστυχῶς βλέπομε πρὸς τὴν ἀπλουστευτικὴ τάση, τὸ ζήτημα τῆς καθιέρωσης ἐπιστημονικοῦ ὕψους στὰ γραπτά μας, — πού δὲν τὸ ἔχομε δὴ ἀποχτήσει οὔτε στὴν καθαρῆ οὐσα.

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους νομίζω πὼς ἡ λύση πολλῶν ζητημάτων πού προκύπτουν πάνω στὴ χρησιμοποίησιν τῆς δημοτικῆς σὰ γλῶσσας ἐπιστημονικῆς θὰ προσωθηθῆ ὄχι μόνον μὲ τὴν ἀτομικὴ, τὴν προσωπικὰ υπεύθυνη ἐργασία τοῦ κάθε ἐπιστήμονα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ συνεργασία ὅλων μας. Θὰ συνιστοῦσα γι' αὐτὸ τὴν ἴδρυσιν σ' εὐθετὸ χρόνο μιᾶς συντροφίᾳ ἀπὸ νέους ἐπιστήμονες πού θὰ ἐπιχειροῦσε, μὲ τὴν ἀνταλλαγὴ σκέψεων καὶ γνωμῶν καὶ μὲ τὴν καλοπροαίρετη καὶ πρόθυμη συνεργασία, νὰ δώσει τὴ ζωὴ τῆς πραγματικότητος στὸ ὄνειρο ὅλων μας νὰ δοῦμε τὴ δημοτικὴ ἀπλωμένη σ' ὅλους τοὺς κύκλους τῆς ἐθνικῆς ζωῆς.

Μὲ φιλικούς χαιρετισμούς
Ε. ΚΡΙΑΡΑΣ

Γιὰ τὴ Βιβλιογραφία Παρορίτη.

Ἀγαπητὴ « Νέα Ἑστία »,

Ὁ φίλτατός μου κ. Γ. Κ. Κατσιμπαλῆς, ἀκούραστος μελετητὴς τῆς νεώτερης λογοτεχνίας μας, διαν' ἐκδόσῃ, ὅπως τὸ φαντάζομαι, τὴ « Βιβλιογραφία Κώστα Παρορίτη », ἂς λάβει ὑπ' ὄψιν

τοῦ ὅτι ἓνα διήγημα τοῦ ἀλησμόνητου συγγραφέα, « Τὰ Κόκκινα Τριαντάφυλλα », μεταφράστηκε γαλλικὰ ἀπὸ τὸν ὑποφαινόμενο μὲ τὸν τίτλο « Les Roses Rouges » καὶ δημοσιεύτηκε στὸ τεῦχος τῆς 31 Δεκεμβρίου 1929 τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Καίρου « La Semaine Égyptienne ». Εἶναι καὶ τοῦτο ἓνα μικρὸ συμπλήρωμα στὰ παραλειπόμενα Παρορίτη.

Μὲ ἀγάπην
ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ φρασεολογία στὴ Νεοελληνικὴ γλῶσσα.

Ἀγαπητὴ « Νέα Ἑστία ».

Ὑστερ' ἀπὸ τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Τ. Κ. Παπατζῶνη: « Λαϊκὲς ἀπηχήσεις ἀπὸ λόγια τῶν ἱερῶν γραφῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας » (« Νέα Ἑστία », Χριστουγεννα 1942, σελ. 86 - 90), νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃς νὰ σημειώσω τὰ ἑξῆς:

I. Ἡ ἐρευνα γιὰ τὴν ἐπίδραση τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων στὶς ἐκφράσεις μας κι' ἡ συλλογὴ τοῦ σχετικοῦ ὕλικου ἔχει ἐπιχειρηθῆ ἀπὸ καιρὸ. Θυμίζω δύο μικρὲς μελέτες μου, πού δημοσιεύτηκαν στὶς στήλες σου τὸ 1936: α) « Οἱ ἀκολουθίαι τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος κι' ἡ ἐπίδρασή τους στὴ Νεοελληνικὴ γλῶσσα » (τόμ. ΙΘ' τευχ. 223 σελ. 491 - 3). β) « Ἡ ἐκκλησιαστικὴ φρασεολογία στὴ Νεοελληνικὴ γλῶσσα » (τόμ. Κ' τευχ. 238 καὶ 239, σελίδες 1572 - 6 καὶ 1654 - 60), καθὼς καὶ τὴ συμπληρωματικὴ συζήτηση πού ἐπακολούθησε τότε ἀπὸ τοὺς: Ἀ. Τσοπανάκη (τόμ. ΙΘ' τευχ. 226 σ. 723 - 4), Φ. Χρυσολωρᾶν (τόμ. Κ' τευχ. 239 σ. 1667 - 8), I. Σταυρακάκη (τόμ. ΚΑ' τευχ. 242 σ. 142 - 3), Τ. Παπαχρονιοπούλου (τευχ. 248 σ. 220 - 1), Ν. Λανίτη (τευχ. 244 σ. 294 - 5), Σ. Μάντην (τευχ. 245 σ. 383 - 4), Σ. Βαυλ - Βογυ (τευχ. 246 σ. 463) καὶ Χ. Παπαχριστοδοπούλου (τεύχη 247 καὶ 249, σελ. 543 - 4 καὶ 706).

II. Ἀπὸ τότε δὲν παύω νὰ συγκεντρώνω τὸ σχετικὸ ὕλικό, ὥστε, ἂν μπορέσω κάποτε, νὰ δώσω τὴ συλλογὴ καὶ τὴν ἐργασία πού ἀπαιτεῖ μιὰ πλήρης καὶ ἐπιστημονικὴ ἐρευνα τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Μὲ ἐκτίμησιν
ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΣ

Τὰ ἐνενήντα χρόνια τοῦ Καίρη.

Ἀξιότιμε Κύριε Διευθυντά,

Ἀφορμὴ παίρνοντας, ἀπὸ τὴν περικοπὴ λόγου τοῦ Θεοφίλου Καίρη, πού μαζί μὲ ἄλλες δημοσίευσε στὸ Χριστουγεννιατικὸ τεῦχος τῆς « Νέας Ἑστίας » ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς καὶ ἀκαδημαϊκὸς κ. Δ. Μπαλάνος, θὰ ἤθελα νὰ υπενθυμίσω μιὰ χρονολογία, πού πιστεύω πὼς δὲ θάπρεπε νὰ περᾶσῃ ἀπαρατήρητη ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα, τούτῃ τὴν ἐποχὴ.

Στὶς 12 τοῦ Γενάρη, κλείνουν 90 ὁλόκληρα χρόνια ἀπὸ τὸ παγωμένο προεῖνὸ τοῦ 1853, πού σ' ἓνα κελλί τοῦ Λοιμοκαθαρητηρίου τῆς Σύρου ἄφησε τὴν τελευταία τῆς πνοῆς μιὰ λησμονη-

μένη και ὀλότελα παρεξηγημένη μορφή τῆς πατρίδας μας, ὁ Θεόφιλος Καίρης.

Στάθηκε ἓνα πραγματικά γερό φιλοσοφικὸ πνεῦμα τοῦ περασμένου αἰώνα, μιά φωτεινὴ και τέλεια μελετημένη διάνοια, γιὰ τὴν ὁποίαν ἐκφράστηκαν με θαυμασμὸ ἀρχετοὶ ἔθνοι και δι-κοὶ μας ἱστορικοὶ και συγγραφεῖς, κι ἀκόμα ἓνας ἀγνὸς πατριώτης, ἓνας Φιλικός, ποὺ ἡ συμβολὴ του στὴν Ἐπανάσταση τοῦ 21 και εἰδικὰ οἱ συμ-φιλωτικὲς του προσπάθειες στὶς Ἐθνικὲς Συνε-λεύσεις, βοηθούμενες και ἀπὸ τὴ φυσικὴ του σθητορικὴ ἱκανότητα και τὴ δύναμη τῆς ἐπιβο-λῆς του, θὰ παραμείνουν ἱστορικὲς.

Οἱ ἰδέες του γιὰ τὸ Θεὸ και τὴ θρησκεία, οἱ φῆμες γιὰ προσηλυτισμὸ σὲ νέα θρησκεία, ποὺ κυκλοφοροῦσαν γι' αὐτὸν και τοὺς μαθητὲς του, και ἡ καθαρὴ και τίμια γιὰ τὶς πεποιθήσεις του ἀρνησιμὸς νὰ ὁμολογήσῃ πίστιν στὴν Ὁρθόδοξο Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ἐπειτα ἀπὸ πρόσκληση τῆς Ἱ. Συνόδου, στάθηκαν οἱ ἀφορμὲς γιὰ ν' ἀρ-χίσῃ ὁ διωγμὸς του, τὰ πραγματικὰ του ὄμοια αἷτια ἦταν ὁ ἀκράτητος θρησκευτικὸς φανατι-σμὸς τῆς ἐποχῆς του, ἡ ἀμάθεια και ἡ προκατά-ληψη τῶν συγχρόνων του.

Σὰν κατάληξη τῶν διωγμῶν αὐτῶν τοῦ Καί-ρη, ἦταν ἡ περίφημη Δίκη τοῦ Δεκέμβρη τοῦ 1852 στὸ Πρωτοδικεῖο Σύρου και ἡ καταδικα-στικὴ ἀπόφασί του, ποὺ κατὰ τὴ γνώμη τῶν μεγάλων νομομαθῶν τῆς ἐποχῆς (Ν. Σαρίπο-λου, Οἰκονομίδη, Παπαρηγόπουλου κλπ.) ἦταν πραγματικὸ δικαστικὸ στίγμα και ἐπροκάλεσε τὴ φυλάκισή του και τὸν, ἀπὸ τὶς κακουχίες, ἐπειτα ἀπὸ εἴκοσι μέρες θάνατό του.

Ἡ ἀδικη ἐκείνη ἀπόφαση ἀναιρέθηκε μετὰ λίγες μέρες, ὅταν ἦταν πειὰ ἀργά, ἀπὸ τὸν Ἀ-ρειο Πάγο, και ἀποκαταστάθηκε ἡ μνήμη τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ποὺ τόσες ὑπηρεσίες πρόσφερε στὸ ἔθνος.

Πολλὰ ἀπὸ τὸ βίο τοῦ Καίρη, και ἰδίως ἀπὸ τὴν παραμονή του στὸ Παρίσι και ἀργότερα στὸ Λονδίνο, τὸν καιρὸ τῆς πρώτης ἐξορίας του, δὲν εἶναι ἀκόμα ἀπόλυτα ἐξάκριβωμένα, καθὼς και μερικὰ σημεῖα τῶν πεποιθήσεών του.

Ἡ ἱστορία, ὅταν ἴσως ἀργότερα ριχτῆ φῶς, πολὺ περισσότερο φῶς, πάνω στὴν πλατεῖα προ-σωπικότητα τοῦ Θ. Καίρη, θὰ τοῦ δώσῃ τὴν πραγματικὴ θέσιν ποὺ τοῦ ἀξίζει στὸ Ἑλληνικὸ Πάνθεον. Γιὰ τὴν ὥρα, οἱ μόνες πλήρεις και γερὲς μελέτες γιὰ τὸ Θ. Καίρη ποὺ ἔχω ὑπ' ὄψη μου εἶναι τοῦ κ. Δ. Πασχάλη, και μιά συντο-μώτερη τοῦ Π. Καμπάνη, καθὼς και μερικὲς σχετικὲς διαλέξεις και ἀρθρα, ἀπὸ τὸν κ. Ἀρι-στο Καμπάνη, Ἱ. Σακαλῆ και μερικὸς ἄλλους ποὺ δὲ θυμᾶμαι αὐτὴ τὴ στιγμὴ.

Διεξοδικότερα γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Καίρη πι-στεύω πὼς ἄλλοι εἶναι ἀρμοδιώτεροι νὰ μιλή-σουν ἀπὸ ἐμένα, και ἀρκοῦμαι στὴν ἱκανοποίηση ὅτι ὑπενθύμισα τὴ χρονολογία.

Μὲ ἀπόλυτη ἐκτίμηση
ΑΝΤΡΕΑΣ Α. ΣΑΚΑΛΗΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

Μιά περιττὴ ἀναδρομὴ στὸ παρελθόν.

Θέατρο Κυβέλης, θίασος Ἀθηνῶν. Κοτσε-μποῦε, «Τὸ ζαρκάδι», κωμωδία σὲ τρεῖς πράξεις.

Ἡ ξένη πνευματικὴ παραγωγή, κι ἂν ὑπάρ-χει,— οὔτε και γι' αὐτὸ ἔχουμε ταχτικὲς και συ-στηματικὲς πληροφορίες,— τὴν ἄραϊσσαν οἱ συγκοινωνίες, δὲ φθάνει πιά στὴν Ἀθήνα. Τὰ θεάτρα σχηματίζουν ἀναγκαστικὰ τὸ ρεπερτό-ριό τους με ἔργα ἑλληνικὰ και με ξένα ἔργα ἄλλων ἐποχῶν. Τὸ ρεπερτόριο αὐτό, ὅπως τὸ σημείωσα και ἄλλοτε, εἶνε πολὺ ἐνδιαφέρον: δό-θηκε μιά ὠθησιμὴ στὴ ντόπια παραγωγή, ποὺ φα-νέρωσε ἀρχετὰ ἀξιόλογα ἔργα, και σύγχρονα ἔχει τὸ κοινὸ συχνὰ τὴν εὐκαιρία νὰ συμπληρωσῇ τὴν καλλιέργειά και τὴ μόρφωσή του γνωρίζοντας ἔργα βασικά, ποὺ σημείωσαν ἓνα σταθμὸ και ποὺ ἴσαμε τὴν ἄραϊσαν ποτὲ παιχθεῖ στὴν Ἑλλάδα, ἢ πολὺ σπάνια.

Δὲν νομίζω ὅμως ὅτι ὑπάρχει λόγος αὐτὴ ἡ ἀναδρομὴ στὸ παρελθόν νὰ ξεθάψῃ ἔργα δευτέ-ρης ἢ και τρίτης σημασίας. Ὑπάρχουν ἀκόμη πολλὰ ἔργα πρώτης σημασίας ἀγνωστὰ στὴν Ἑλ-λάδα ἄλλωστε, ὅταν ἐξαντληθοῦν, μποροῦν νὰ ξαναπαίζονται. Τὰ ἄλλα, τὰ μᾶλλον ἀσήμαντα πνευματικὰ προϊόντα, ποὺ δὲν ἔχουν πιά θέσιν παρά μόνο στὴν ἱστορία και τὸ μουσεῖο τοῦ θεάτρου, και δὲν ἔχουν τίποτε οὐσιαστικὸ νὰ προσφέρουν στὸ μεγάλο κοινὸ, μποροῦν, ὅσοι ἐν-διαφέρονται εἰδικὰ νὰ παρακολουθήσουν ὅλη τὴν ἐξέλιξη τῆς θεατρικῆς παραγωγῆς, νὰ τὰ ἀ-νακαλύψουν σὲ βιβλία και νὰ τὰ διαβάσουν. Τὸ ἀνεβασμὰ τους δικαιολογεῖται μόνον ἂν ἐμπνεύ-σουν ἐξαιρετικὰ ἓνα σκηνοθέτη ἢ ἓνα ἡθοποιό, ἂν ἡ παράστασή τους προβάλλῃ μιά δημιουργία.

Ὁμολογῶ ὅτι μοῦ στάθηκε ἀδύνατο νὰ κατα-λάβω τί ὠθησε τὸν κ. Μπαστιᾶ νὰ παρουσιάσῃ τὸ Ζαρκάδι. Ὁ Κοτσεμποῦε ἦταν βέβαια μιά φυ-σιογνωμία, γιατί ἡ παραγωγή του ὑπῆρξε κατα-πληκτικὰ ἀφθονη, γιατί ἡ ζωὴ του ἦταν πολυ-τάραχη, ἤρθε σὲ πολλὲς ἀντεγκλήσεις με τοὺς κορυφαίους σύγχρονους του δραματικούς ποιη-τὲς, τὸν Γκαίτε και τὸν Σίλλερ, ἀλλὰ τὰ ἔργα του δὲν ξεπερνοῦν τὸ ἐπίπεδο τοῦ κατασκευά-σματος. Θὰ μπορούσε ἐξαιρετὰ τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ τὸν ἀγνοεῖ χωρὶς καθόλου νὰ ζημιωθῇ.

Τὸ Ζαρκάδι δὲν εἶνε τίποτ' ἄλλο παρά μιά κωμωδία χυμὴν στὸ καλοῦπι τῆς κωμωδίας ποὺ ἐπιχρατοῦσε στὴν ἐποχὴ του, και ποὺ εἶχε κα-ταντήσῃ στερεότυπο ὁ Κοτσεμποῦε δὲν τὸ ἀνε-νεῶνε με κανένα εὐρημα, δὲν ἐμφυσᾶ μέσα του καμιά πνοή. Τὸ Ζαρκάδι δὲν προβάλλῃ παρά μόνο μίαν ἰντριγκα ἐντελῶς ἀπίθανη ἰδιόμορφος ἀδελφοὶ δὲν ἀλληλογνωρίζονται κ' ἐρωτοτροποῦν ἀναμεταξύ τους, γυναῖκες μασκαρεύονται, γυ-νώνονται ἀντρίκια, και προκαλοῦν παρεξηγήσεις, στὸ τέλος φυσικὰ ὅλοι ἀναγνωρίζονται, και κα-θὼς παντρεύεται με τὴν ἐκλεκτὴ του. Δὲν ἐ-νοχλεῖ βέβαια τὸ ὅτι ἡ ὑπόθεση δὲν ἔχει καμιά